

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра банківської справи

Допущено до захисту

Завідувач кафедри _

Л.В. Кузнєцова

“ ” _

2018 року

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності «Фінанси та кредит»
за темою:
**«ОРГАНІЗАЦІЯ БЕЗПЕКИ БАНКА
ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ОПЕРАЦІЙ З ПЛАТІЖНИМИ КАРТКАМИ»**

Виконав: студент 4 курсу, групи 2
кредитно-економічний факультет
спеціальності 6.050100«Фінанси та кредит»

КУБАЯТІ Н.Т.

Керівник: к.е.н., доцент

ГАЙДУКОВИЧ Д.С.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗПЕКИ БАНКА ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ОПЕРАЦІЙ З ПЛАТІЖНИМИ КАРТКАМИ	6
1.1. Теоретичні аспекти організації безпеки банку при здійсненні операцій з платіжними картками як складової банківської безпеки банку.....	6
1.2. Правове та законодавче регулювання щодо організації безпеки діяльності банків при здійсненні операцій з платіжними картками	16
Висновки до першого розділу	24
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ НА РИНКУ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК	26
2.1. Сучасний стан діяльності банківських установ на ринку платіжних карток.....	26
2.2. Оцінка діяльності ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» на ринку платіжних карток.....	34
2.3. Організація безпеки в ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» у сфері виготовлення та обігу платіжних карток.....	42
Висновки до другого розділу.....	49
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ БЕЗПЕКИ ВІТЧИЗНЯНИХ БАНКІВ НА РИНКУ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК УКРАЇНИ	52
3.1. Застосування закордонного досвіду у забезпеченні безпеки банків при здійсненні операцій з платіжними картками.....	52
3.2. Удосконалення рівня безпеки банків на ринку платіжних карток України за допомогою фрод-моніторингу.....	59
Висновки до третього розділу.....	67
ВИСНОВКИ.....	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	71

ВСТУП

Актуальність теми. Значущість підвищеної уваги до проблематики забезпечення безпеки в банківській сфері зумовлена унікальністю банків, їх особливим місцем і роллю у фінансовій системі. Так, комерційні банки – найбільш активна і мобільна ланка сфери обігу, це також високопрофесійні учасники різних сегментів фінансового ринку. Вони не лише формують ринки кредитів, цінних паперів і валютний ринок країни, беруть активну участь у створенні та функціонуванні товарних, фондових і валютних бірж, а й мають необхідну інформацію про фінансовий стан підприємств і організацій, кон'юнктуру фондового, кредитного і валютного ринків. У країнах з банкоорієнтованими фінансовими системами (до яких належить і Україна) банки відіграють більш значущу роль – завдяки їх унікальності вони часто є локомотивами економічного зростання.

Підвищення інформаційної безпеки банківського сектору необхідне, насамперед, тому, що банківська діяльність, по-перше, стосується майнових інтересів необмеженої кількості суб'єктів, а, по-друге, внаслідок своєї специфіки спроможна впливати на економічні процеси в країні загалом. Зазначені обставини є цілком аргументованою передумовою для використання для банків більш жорстких методів правового і економічного регулювання, державного управління з метою забезпечення фінансової безпеки порівняно з іншими суб'єктами підприємницької діяльності.

Загальнотеоретичні проблеми забезпечення економічної та фінансової безпеки банківського сектору загалом та банківських установ зокрема досліджували такі науковці: Є. А. Андрєєва, Д. А. Артеменко, О. І. Барановський, Т. Г. Васильців, Р. С. Вовченко, В. І. Гайдук, І. О. Губарева, В. С. Домбровський, М. М. Єрмошенко, А. О. Єпіфанов, М. І. Зубок, П. В. Каллаур, В. В. Коваленко, О. М. Колодізєв, М. І. Копитко, В.В.Коваленко, І. П. Мойсеєнко, О. М. Підхомний, О. Л. Пластун, С. М. Побережний, О. І. Хитрін.

Методологія дослідження проблем банківської безпеки відображена у працях Т. М. Болгар, Р. Г. Сніщенка, Л. М. Перехрест, Н. Н. Наточаєвої, О. М. Штаєр.

Метою випускної роботи є дослідження теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення рівня безпеки банків на ринку платіжних карток України.

Відповідно до поставленої мети, завданнями дослідження є:

- визначити місце та роль організації безпеки банку при здійсненні операцій з платіжними картками як складової банківської безпеки банку;
- ознайомитись з правовим та законодавчим регулюванням щодо організації безпеки діяльності банків при здійсненні операцій з платіжними картками;
- провести аналіз сучасного стану діяльності банківських установ України на ринку платіжних карток;
- оцінити діяльності ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» на ринку платіжних карток;
- виявити проблеми організації безпеки в ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» у сфері виготовлення та обігу платіжних карток;
- розглянути закордонний досвід у забезпеченні безпеки банківської діяльності при здійсненні операцій з платіжними картками;
- визначити напрями удосконалення рівня безпеки банків на ринку платіжних карток України за допомогою фрод-моніторингу .

Об'єктом дослідження є процес організації безпеки банку при здійсненні операцій платіжними картками.

Предметом дослідження є теоретично – методичні аспекти організації безпеки банку при здійсненні операцій платіжними картками у світі та в Україні.

У процесі написання випускної роботи автором використано низку методів, зокрема: загальнонаукові методи, а саме теоретичного узагальнення та синтезу – при формуванні терміну «банківська безпека», логічного аналізу – діагностиці стану ринку платіжних карток України, порівняння – співставлення дій банківських установ на ринку платіжних карток за 3 роки.

Інформаційну базу дослідження становлять матеріали фахових періодичних видань, закони та нормативно-правові акти органів державної влади, до відання яких віднесено регулювання діяльності КБ в Україні; дані Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, аналітичні та статистичні матеріали Національного банку України, фінансова звітність КБ, офіційні ресурси мережі Інтернет.

Практичне значення отриманих результатів в процесі роботи результатів визначається запропонованими заходами щодо усунення шахрайських операцій при здійсненні банківського карткового бізнесу, таких як: здійснення регулярних і частих перевірок підприємства в початковій стадії його роботи та здійснення моніторингу підприємства, з установкою параметрів, які припускають підвищений рівень генерації запитів на підтвердження операцій в банки-емітенти.

ВИСНОВКИ

У випускній дипломній роботі наведено теоретичне узагальнення і вирішенні завдань, які полягають у визначенні теоретичних засад організації безпеки в банку щодо здійснення операцій з платіжними картками та рекомендацій щодо удосконалення заходів в банківських установах щодо протидії шахрайським операціям.

За результатами виконаної випускної дипломної роботи зроблено такі висновки:

На основі аналізу теоретичних напрацювань визначено розуміння сутності поняття «організація безпеки банківської установи стосовно платіжних карток» є складовою в цілому банківської безпеки, і в більшій мірі її слід віднести до інформаційної (електронної) безпеки, яку слід розглядати як сукупність дій, які спроможні протидії спробам завдання збитків власникам і користувачам системи при різних впливах на неї (навмисно чи ненавмисно), що її збентежать.

Розглянуто правове забезпечення безпеки захисту в банку, яке реалізується через: Закони (акти вищого органу державної влади це Конституція України та Карний кодекс), нормативні акти (які видаються іншими органами державної влади й управління відповідно до їх компетенції), внутрішні банківські інструкції та розпорядження.

Автором доведено, що в результаті проведеного аналізу сучасного стану та розвитку українського ринку платіжних карток спостерігається збільшення частки активних платіжних карток, стабільне зростає протягом останніх років обсягів і кількості безготівкових операцій, а також збільшення кількості торговельних підприємств та торговельних терміналів свідчить про активний розвиток платіжного ринку і більшу закріпленість користувачів у безготівкових розрахунках.

Доведено, що діяльність ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» на ринку платіжних карток веде активну діяльність в даному сегменті, щорічно кількість платіжних карт та сума проведених операцій збільшується в рази. Тому на нашу думку, ПАТ «Райффайзен Банк Аваль», слід постійно удосконалювати засоби захисту від шахрайських операцій з платіжними картками. Далі у підрозділі розглянемо як організована безпека в ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» у сфері виготовлення та обігу платіжних карток.

Зроблено висновки, що до напрямів в організації безпеки роботи ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» з особами, які прагнуть одержати платіжну картку шахрайським способом є наступні: попередня перевірка фізичних осіб організацій під час вирішення питань про видачу картки; попередня перевірка юридичних осіб перед укладанням договору на еквайринг.

У роботі проаналізовано досвід зарубіжних країн щодо вимог FATF. Підхід, що ґрунтується на оцінці ризиків, дозволяє країнам в рамках вимог FATF прийняти більш гнучкий комплекс заходів для того, щоб більш ефективно зосередити свої ресурси і застосовувати попереджувальні заходи, які відповідають характеру ризиків для зосередження своїх зусиль в найбільш ефективний спосіб.

Обґрунтовано що надійних систем моніторингу, які б надавали гарантований захист від шахрайства сьогодні не існує. Сфера електронної комерції, електронний банкінг, операції з платіжними картками й інші банківські операції нерозривно пов'язані з різними видами шахрайства. Боротьба з шахрайством здійснюється банківськими установами в різній мірі. Впровадження в діяльність банків систем фрод-моніторингу, їх прогресивність та професіоналізм організації залежить від пріоритетів банку залежно від актуальності фрод-моніторингу в системі управління економічною безпекою банківських установ України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2012 р. № 569 р “Про схвалення Концепції забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері”. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/>
2. Шурпаков В. А. Проблемы методологии анализа банковской безопасности. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.fact.ru/www/shurpakov11.htm37].
3. Барановський О.І. Фінансова безпека: монографія/ О.І. Барановський. – Інститут економічного прогнозування. – К. : Фенікс, 1999. – 338 с.
3. Кириченко О. А. Фінансова безпека кредитних спілок України / О.А. Кириченко, Т.В.Сусуловська // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2009. – № 1. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/portal/17>].
4. Алавердов А. Р. Организация и управление безопасностью в кредитно-финансовых организациях: Учебное пособие. – М.: Московский государственный университет экономики, статистики и информатики, 2004. – 82 с1, с. 6]:
5. Аленин В. В. Банковский сектор региона и его экономическая безопасность / В.В.Аленин // Деньги и кредит. – 2000. – № 10. – С. 20–212, с. 21].
6. Зубок М.І. Безпека банківської діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://muf.at.ua/load/7-1-0-15>
7. Прокопенко Н. Складаві безпеки банківської діяльності/ Н.Прокопенко// Науковий вісник НЛТУ України. -2014.- Вип.24.1.- С.302-308.
8. Самура Ю.О. Формування системи безпеки в банківських установах. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

9. Закон України «Про Національний банк України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https:// zakon.rada.gov.ua/go/679-14](https://zakon.rada.gov.ua/go/679-14)
10. ЗУ «Про банки та банківську діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https:// zakon.rada.gov.ua/go/2121-14>
11. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https:// zakon.rada.gov.ua/go/2346-14>
12. Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https:// zakon.rada.gov.ua/go/3341-12>
13. Закон України “Про внесення змін до деяких законів України з питань запобігання використанню банків та інших фінансових установ з метою легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом” від 6 лютого 2003 р. № 485-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 14 (04.04.2003). – Ст. 104.
14. Закону України «Про доступ до публічної інформації» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https:// zakon.rada.gov.ua/go/2939-17>
15. Про внесення змін до Закону України "Про державну таємницю" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https:// uazakon.com/documents/date_78/pg_iunqwy/pg3.htm
16. Правила Національної платіжної системи “Український платіжний простір” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=47029>
17. Постанова НБУ «Про затвердження правил зберігання, захисту, використання та розкриття банківської таємниці» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [zakon.rada.gov.ua/go/v0124500-17](https:// zakon.rada.gov.ua/go/v0124500-17)
18. Інструкції «Про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [zakon.rada.gov.ua/go/v0346500-16](https:// zakon.rada.gov.ua/go/v0346500-16)

19. Положення № 367 « Про порядок емісії платіжних карток і здійснення операцій з їх застосуванням»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/z0543-05
20. Постанова Правління НБУ № 477 «Комітет з питань нагляду та регулювання діяльності банків, нагляду (оверсайту) платіжних систем» від 27.06.2015 р.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=20489837>
21. Концепція запровадження нагляду (оверсайта) за платіжними системами в Україні: Постанова Правління НБУ № 426 від 15.09.2010 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0426500-10>
22. Структура Національного банку України станом на 28.02.2017 року: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [//www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=4339](http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=4339)
23. Д'яконова І. І. До питання визначення понять “банківське регулювання” та “банківський нагляд” / І. І. Д'яконова // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 8. – С. 189-190.
24. Методичні рекомендації на тему “Складові механізми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Acquis communautaire”. URL: <http://obljustif.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/mizhnarodni-normi.doc>
25. Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/control>
26. Офіційний сайт ПАТ « Райффайзен Банк Аваль». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.aval.ua/>
27. Шеломенцев В.П. Боротьба з організованими злочинними угрупованнями у сфері використання банківських платіжних карток. - http://mndc.naiu.kiev.ua/Gurnal/10text/g_10_24.htm.
28. Ющенко В.А., Савченко А.С., Цокол С.Л., Новак І.М., Страхарчук В.П. Платіжні системи: Навч. посіб. для студ. вузів / Національний банк України. — К. : Либідь, 1998. — 416с.

29. Терехов Євген Миколайович. Карткові платіжні інструменти як засіб підвищення фінансової стійкості банків України: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.04.01 / Українська академія банківської справи . — Суми, 2003. — 18с.
30. Українська міжбанківська асоціація членів платіжних систем. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ema.com.ua/>
31. Мехеда Н.В. Основи безпеки банківської діяльності/ м.: Одеса: Атланта: 2010 – 352 с.
32. Зверяков М.І. Управління фінансовою стійкістю банків / М.І. Зверяков, В.В. Коваленко, О.С. Сергеева. – Одеса: Видавництво «Атлант», - 2014. – 485 с.
33. Зверяков М. І. Банківський капітал: вимоги Базеля III / М. І. Зверяков, В. В. Коваленко // Фінанси України. – 2011. – № 6. – С. 13-23.
34. Зверяков М. І. Антикризове управління фінансовою стійкістю банку в умовах економічних дисбалансів: монографія / М.І. Зверяков, О.М. Зверяков. – Одеса: ОНЕУ, 2015. – 418 с.
35. Model of intensive innovative development: world experience of implementation and trends of formation in Ukraine / M. Zvieriakov, D. Zavadzka // Naukovyi Visnyk NHU. – 2018. – № 5. – pp. 155-166.
36. McAfee and Security & Defence Agenda (SDA) Unveil Global Cyber Defense Report [Електронний ресурс] // Портал : An Intel Company. – Режим доступу
[\www/ URL : http://www.mcafee.com/us/about/news/2012/q1/20120120-01.aspx](http://www.mcafee.com/us/about/news/2012/q1/20120120-01.aspx). – Заголовок з екрану, доступ вільний, 28.06.2013.
37. Brar, T. Vulnerabilities in e-banking: A study of various security aspects in e- banking / International Journal of Computing & Business Research // T. Brar, D. Sharma, S. Khurmi. – 2012. – №6. – P. 127-132.
38. Freixas, X. D. Microeconomics of banking / X. D. Freixas, D. C. Rochet. – Cambridge: The MIT Press, 2008. – 348 p.
39. Hatice, U. Board Composition and Corporate Fraud / U. Hatice, S. Szewczyk, R. Varma // Financial Analysts Journal. – 2004. – №51. – P. 60-65.
40. Mannan, M. Security and usability: the gap in real-world online banking / M. Mannan // New Security Paradigms and Workshop. – 2008. – №4. – P. 1 – 14.

41. Sinkey, Joseph F. Commercial Bank Financial Management / Joseph F. Sinkey. – New Jersey: Prentice-Hall, Inc. A Pearson Education Company Upper Saddle Rive, 2001. – 696 p.
42. Usman, A. Critical Success Factors for Preventing eBanking Fraud / A. Usman, M. Shah / Journal of Internet Banking and Commerce. – 2013. – № 18(2). – P. 1–1
43. Болгар, Т. М. Удосконалення моніторингу банківського кредитного процесу / Т. М. Болгар. – Академічний огляд. - 2013. – №2(39). – С. 36–42.
44. Безпека банківської діяльності : монографія / Казакова Н. Ф., Панфілов В. І., Скачек Л. М., Скопа О. О., Хорошко В. О. ; за ред. проф. Хорошко В. О. – К. : ПВП «Задруга», 2013. – 282 с. – ISBN 978-966-2970-
42. Міжнародні стандарти : Стандарти FATF [Електронний ресурс] . - Режим доступу: http://www.sdfm.gov.ua/articles.php?cat_id=180&lang=uk.
43. Міжнародні стандарти з протидії відмиванню доходів та фінансуванню тероризму і розповсюдженню зброї масового знищення (Рекомендації FATF) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.sdfm.gov.ua/articles.php?cat_id=180&art_id=9871&lang=uk.
44. Міжнародні стандарти: Інші стандарти [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.sdfm.gov.ua/articles.php?cat_id=536&lang=uk.
45. Мельник, С. І. Організаційно-правове забезпечення системи економічної безпеки банку / С. І. Мельник // Науковий вісник АДУБС. Серія економічна. – 2011. – №1. – С. 199–206.
46. Колодізев, О. М. Контролінг як технологія управління фінансовими та нефінансовими структурами: монографія / О. М. Колодізев, І. М. Чмутова, К. М. Азізова, М. В. Максимова. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 352 с.
47. Сніщенко, Р. Г. Фінансова безпека банку: автореферат дис. на здобуття наук, ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / Р. Г. Сніщенко. – Дніпропетровськ, 2011. - 20 с.
48. Офіційний сайт Української міжбанківської Асоціації членів платіжних систем [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ema.com.ua>.